

Új orgonák

A hajdúszováti református templomban

A templom eredetileg a XIX. század második felében készített orgonáját az idők során többször is átalakították, utoljára 1907-ben Ország Sándor rákospalotai orgonaépítő építette át pneumatikus küpládás rendszerűvé. 1944-ben a hangszert az átvonuló katonaság szétverte, a sípokat eldobálta, a játszóasztalt megcsonkította. Csak az orgonaszekrény maradt meg hiányos díszítményével, üres homlokzatával, valamint néhány fasípsor. A templom tatarozásának befejezése után a gyülekezet a budapesti *Aquincum Orgonagyár Kft*-t bízta meg az új, mechanikus csúszkaládás hangszer elkészítésével. Az orgonához felhasználták a régi szekrényt, valamint a megmaradt fasípokot (a diszpozícióban *-al jelölve). Szakértőként *Sepsy Károly* orgonaművész működött közre, az orgonaházat *Szombati István* faszobrász-restaurátor újította fel. A 2003. június 6-án átadott orgona hangképe:

<i>I. manuál, C–g³</i>	
Bourdon*	16'
Principal	8'
Doppelflöte*	8'
Octav	4'
Blockflöte	2'
Mixtura 4x	
<i>II. manuál, C–g³</i>	
Bourdon	8'
Salizional	8'
Flöte*	4'
Principal	2'
Quint	1 1/3'
Tremolo	
<i>pedál, C–f¹</i>	
Subbass*	16'
Octavbass*	8'
Gedacktflöte*	8'
Choralpfeife	4'

Normálkopulák.

A tatai kapucinus templomban

A hangszert mechanikus játszó- és elektromos regisztertraktúrával a budapesti *Váradí és Fiacég* építette *Koloss István* orgonaművész diszpozíciója alapján. Az orgonaavató hangversenyre 2003. augusztus 10-én került sor, melyen Leányfalusi Vilmos és Koloss István játszott. Az orgona hangképe:

<i>I., főmű, C–a³</i>		<i>II., redőnymű, C–a³</i>	
Praestant	8'	Bourdon	8'
Rohrflöte	8'	Gambe	8'
Octave	4'	Koppelflöte	4'
Sesquialtera	2 2/3'	Octave	2'
Waldflöte	2'	Quinte	1 1/3'
Mixtur 3x	1 1/3'	Cymbal 2x	1'
Schalmei	8'	Krummhorn	8'
		Tremulant	
		<i>pedálmű, C–f¹</i>	
		Subbass	16'
		Offenbass	8'
		Choralflöte	4'
		Posaune	16'

Normálkopulák, 256 sor „Setzer“-kombináció.

A kartali római katolikus templomban

A kétmanuálos, 16 regiszteres, mechanikus csúszkaladás hangszert *Paulus Frigyes* készítette. A Magyar Hangszerész Szövetség orgonaépítő tagozata által szervezett szakmai bemutatón, 2003. szeptember 16-án Áchim Erzsébet orgonaművész adott hangversenyt. Az orgona diszpozíciója:

I. manuál

Principál	8'
Hohlflöte	8'
Oktav	4'
Rohrflöte	4'
Superoktav	2'
Mixtur 3×	1 1/3'

II. manuál

Gamba	8'
Gedackt	8'
Gemshorn	4'
Nasat	2 2/3'
Blockflöte	2'
Terz	1 3/5'
Cymbel 2×	2/3'

pedál

Subbass	16'
Oktávbas	8'
Korál	4'

Az érd-újvárosi Jézus Szíve-templomban

A mechanikus csúszkaladás orgonát a Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft. készítette Baróti István orgonaművész tervei alapján. A hangszert 2003. október 11-én ünnepi mise keretében Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök szentelte fel, s az ezt követő hangversenyen a tervező mutatta be. Az orgona hangképe:

I. manuál, C-a³

Principal	8'
Flute douce	8'
Octav	4'
Nasat	2 2/3'
Flöte	2'
Terc	1 3/5'
Mixtur 4×	1 1/3'

II. manuál (redőnyben), C-a³

Rohrgedackt	8'
Violon	8'
Waldflöte	4'
Doublette	2'
Quint	1 1/3'
Dulcian	8'
Tremolo	

pedál, C-f¹

Subbass	16'
Apertabass	8'
Fagott	16'

Normálkopulák.

A debrecen-szabadságtelepi református templomban

A hangszert a budapesti *Aquincum Orgonagyár Kft.* építette *Sepsy Károly* orgonaművész-szakértő tervezete alapján. A mechanikus csúszkaladás orgona 128 soros elektronikus „Setzer”-kombinációval készült. A kombinációk külső tárolásához egy hagyományos 3.5"-os hajlékonylemez-meghajtó is beépült, mellyel az orgonista a regiszter-összeállításokat lemezre másolhatja. További játéktechnikai segítő: crescendohenger és -kijelző, redőnytalp és -kijelző, henger el, nyelv el, léptetők, kombinációk, külön léptetők a lapozó részére.

A 2003. november 7-én átadott orgona hangképe:

I., Rückpositiv, C-a³

Coppel	8'
Flauta dolce	4'
Prinzipal	2'
Quint	1 1/3'
Octav	1'
Holzkrumhorn	8'
Tremulant	
Nachtigall	

II., Hauptwerk, C-a³

Bourdon	16'
Prinzipal	8'
Hohlflöte	8'
Octav	4'
Rohrflöte	4'
Blockflöte	2'
Mixtur 4x	
Trompete	8'
Tremulant	
Carillon	

III., Schwellwerk, C-a³

Flute harmonique	8'
Gamba	8'
Vox coelestis	8'
Prinzipal	4'
Traversflöte	4'

Nasat	2 2/3'
Flageolett	2'
Terz	1 3/5'
Zimbel 4x	
Oboa	8'
Tremulant	
Carillon	

Pedal, C-f^l

Subbass	16'
Prinzipalbass	8'
Gedacktbass	8'
Quintbass	5 1/3'
Octav	4'
Fagott	16'
Fagott	8'
Carillon	

Normálkopolák.

A fóti evangélikus kántorképzőben

Az intézmény új gyakorlóorgonáját ugyancsak az *Aquincum Orgonagyár Kft.* készítette. Hangképe:

I. manuál, C-a³

Holzedackt	8'
Rohrflöte	4'

II. manuál, C-a³

Bourdon	8'
---------	----

pedál, C-f^l

Subbass	16'
P+I	
P+II	

A kőbányai Szent György-templomban

Az orgonát a *Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft.* készítette *Kárpáti József* orgonaművész tervei nyomán. A hangszer 2003 karácsonyán ünnepi mise keretében Paskai László bíboros, ny. érsek szentelte fel. A december 28-án tartott szakmai bemutatón a tervező adott hangversenyt. A csúszkaládás, mechanikus játszó- és elektromos regisztertraktúrával ellátott orgona hangképe:

I. manuál, C-a³

Bourdon	16'
Principal	8'
Bourdon	8'
Gemshorn	8'
Octav	4'
Rohrflöte	4'
Superoctav	2'
Cornett 3x	2 2/3'
Mixtur 5x	2'
Trompete	8'

II. manuál (redőnyben), C-a³

Diapason	8'
Flute harm.	8'
Gambe	8'
Voix céleste	8'
Viole	4'
Flute octav.	4'
Flute conique	2'
Sesquialtera 2x	
Plein jeu 4x	1 1/3'
Hautbois	8'
Clairon	4'
Tremolo	

pedál, C-f^l

Contrabass	16'
Subbass	16'
Octavbass	8'
Bassflöte	8'
Choral	4'
Posaune	16'

Normálkopolák, 64 sor „Setzer“-kombináció.

Orgonás találkozó Pécssett

A Magyar Egyházzenei Társaság orgonás tagozata —folytatva immár hagyománnyá vált évenkénti szakmai kirándulásainak sorozatát— 2003. október 9–10-én Pécs környékét kereste fel. Kicsi, de lelkes társaság vett részt a túrán. Az alacsony létszámnak köszönhetően mindenki kipróbálhatta a felkeresett hangszereket.

A kirándulás egyik fő célja a pécsi zsinagóga op. 1-es Angster-orgonájának megtekintése lett volna, amit azonban az épület külső tatarozási munkái miatt nem tettek lehetővé számunkra. A pécsi székesegyház nagyorgonáját Szamosi Szabolcs mutatta be. Bár más orgonákhoz hasonlóan e hangszerhez is készült digitális játékrögzítő és visszajátszó berendezés, csatlakozófelületeik különbözősége miatt mindegyik hangszeren csak az ott rögzített előadás játszható le.

Az egykori Líceum-templom táskaladás Angster-orgonáját (1906, op. 500, II/24) eredeti állapotában találtuk. Közelmúltbeli felújítása során —melynek célja a működőképesség további biztosítása volt— megtartották az ólomcsöves pneumatikát is.

Utunk során meglátogattuk a Pécsi Orgonaeépítő Manufaktúra Kft. üzemét, ahol Budavári Csaba volt kalauzunk. A cég az alapítása óta eltelt tizenegy év alatt mára 25 főt foglalkoztató üzemmé fejlődött. Két fontos termékét is láthattuk: az egyik az úgynevezett ládaorgona, melyet az üzem 4 regiszterrel, kívánságra pedig függesztett pedállal is gyárt; kis méretének és 130 kg körüli súlyának köszönhetően két fő mozgathatja, s bármilyen kisbusszal szállítható. A pécsi cég kezdte meg idehaza a nyelv-sípok gyártását. Ezek minősége tapasztalataink szerint nem marad alatta az ismert import márkáknak.

Szombaton Kismányokon folytattuk a látogatást, az evangélikus templom Róth József bonyhádi mester által épített, mintaszerűen felújított kétmanuális barokk hangszerénél. E napon Gyórrfy István zeneszerzéstanárról volt kalauzunk, aki elsősorban a bonyhádi orgonaeépítők munkáinak kiváló ismerője.

Györén a katolikus templom klasszicista hangszerét próbáltuk ki, melyet a játszóasztal felirata ellenére valószínűleg Fischer Gáspár épített. Tisztítással, hangolással, kisebb javításokkal akár koncertekre is alkalmassá tehető pozitívot láttunk.

A tanulmányutat Egyházasközponton fejeztük be, ahol Marschall József 1814-re datálható kétmanuális, pedálos, 16 regiszteres barokk hangszerét hallhattuk. A jó állapotban lévő orgona meglepően szép szóló-hangszíneit az itt kántorkodó Gyórrfy tanár úr improvizációkkal mutatta be. A mérsékelt szélnyomás (60 vízmm körül lehet) ellenére az orgona tutti hangzása betöltötte a templomot.

Amint a beszélgetésekből kiderült, Baranya és Tolna megye kis településein rengeteg értékes hangszer kallódik. Sorsukat különösen veszélyezteti a lelkészhány, továbbá a rossz munkalehetőségek miatt a falvak elnéptelenedése. 50–100 fős gyülekezetek a szükséges építészeti javítások mellett még egy kisebb hangszert sem tudnak restauráltatni. Tizenöt évvel az országos orgonakataszter elkészülte után igencsak szükséges lenne a megmentésre érdemes és még valóban megmenthető történeti értékű hangszerek sorsáról az érintett egyházak vezetőivel, illetve a kulturális örökségért felelős állami szervekkel megbeszéléseket kezdeményezni.

Schöder Tamás

Nagyheti CD

2004. január 23-án, pénteken délután 17 órakor a Zeneakadémia III. em. 37-es termében Dobszay László mutatta be frissen megjelent nagyheti CD-ROM-ját, melyen katolikus és protestáns felekezetek liturgiájához is kapcsolható el-

méleti és gyakorlati anyagok, kottapéldák, hangfelvételek, video-felvételek találhatóak a nagyheti liturgiával kapcsolatban. (Ld. itt a 142. oldalon!)

Csomó Orsolya

A Magyar Egyházzenei Társaság hírei és felhívásai

1. Az 1 %-os törvény

Támogatóink az „1%-os” törvény adta tavalyi lehetőséggel élve Társaságunknak tavaly 245 ezer forintot juttattak adóikból, amit ezúton is köszönünk. A kapott összeget társasági napjaink költségeire fordítottuk/fordítjuk.

Az Országgyűlés 1997-ben módosította a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti közcélú felhasználásáról szóló törvényét. Ennek értelmében minden adózó 1+1% felhasználásáról dönthet. A második 1% valamelyik hivatalosan bejegyzett egyháznak utalható át. Az első azonban továbbra is ugyanabba a körbe tartozó civil szervezetek kapják, mint az elmúlt években; egyesületünk is ezek közé tartozik. Ezért —civil szervezetként— Társaságunk is kéri saját költségvetéséhez tagjai és pártolói személyi jövedelemadójának első 1%-át.

A törvény értelmében az összeg [=adó] egy százalékaról csak teljes egészében és csak egy kiválasztott kedvezményezett javára lehet rendelkező nyilatkozatot adni. *Magánszemély* rendelkező nyilatkozatot az általa lezárt, a nevével, lakcímével és az adóazonosító jelével ellátott

postai szabvány méretű *borítékban*, az azzal azonos méretű lapon tehet, amelyet vagy az adóbevallási csomagban helyez el, vagy —az adóbevallást helyettesítő munkáltatói elszámolás esetén— közvetlenül a munkáltatójának ad át. A borítékba helyezett *rendelkező nyilatkozat* csak a *kedvezményezett adószámát* tartalmazza, de feltüntethető a kedvezményezett elnevezése is. A nyilatkozat adatai adótitoknak minősülnek, ezért annak tartalmát a munkáltató nem ismerheti meg, a borítékot sértetlen állapotban kell az adóhatóságoknak továbbítania.

Amennyiben tehát 2003. évi jövedelemadójuk 1 %-ával Társaságunkat kívánják támogatni, rendelkező nyilatkozatukra az alábbi adatokat írják.

a kedvezményezett neve:

**Magyar Egyházzenei Társaság
adószáma: 18036620-1-41**

Az összeget a teljes befizetett adóból az APEH utalja át a kedvezményezettnek.

2. Tagdíjak

A 2003. március 15-i társasági közgyűlésen —tekintettel arra, hogy a tagdíjak 10 évvel ezelőtt lettek megállapítva—, a tagság megszavazta, hogy a tagdíjakat ezúttal emeljük. Mivel azonban lehet, hogy ez valakinek nehézségeket okoz, a folyóirat árát csökkentettük tagjaink számára, hogy egészében ne jelentsen nagy terhet a mostani emelés. Akinnek ez még így is gondot okoz, annak van lehetősége kedvezményt kérni, de ezt legyen szíves, jellezze a befizetési csekk „megjegyzés” rovatában.

<i>Tagsági díjak:</i>	aktív kereső	2000 Ft
	tanuló/nyugdíjas	1000 Ft
	csopartos	3000 Ft

Előfizetői (+tagsági) díjak:

Tagoknak		
(fővárosi és vidéki egységesen):		
	kereső	3300 Ft
	diák/nyugdíjas	2300 Ft
	csopartos	4300 Ft
	(szomszédos országbeli):	3000 Ft
Nem tagoknak:		2300 Ft

Csomó Orsolya titkár

Programelőrejelzések

2004. április 17-én a Deák téri evangélikus templom lesz a helyszíne az ökumenikus szköla-találkozónak. A találkozóra szeretettel várunk minden olyan együttest, amely liturgikus szölgátot teljesít valahol az országban. Az a kérésünk a szkölákhöz, hogy egy-egy gregorián tételt énekeljenek (organum-kiegészítés lehet hozzá), együtt pedig néhány többszólamú művel fogjuk színesíteni az alkalmat. Nyomatékosan felhívom a figyelmet, hogy akár néhány főből álló kis együttes is eljöhethet, és amit éne-

kelnek, az lehet akár az Éneklő Egyház egyik introitusa vagy kommúniója. Nem a bonyolultság a lényeg, lehet bármilyen egyszerű, de szépen előadva. Azt szeretnénk ezzel a találkozóval elérni, hogy akik hasonló helyzetben dolgoznak, megismerjék egymást, egymás tapasztalataiból épüljenek, tovább fejlesszék saját templomukban a liturgikus zenei kultúrát. A részletes programot később küldjük, előzetes jelentkezéseket a Társaság címén már most elfogadjunk.

Csomó Orsolya

ÚJ KIADVÁNYOK

Nagyhét — CD ROM

Megjelent a Nagyhét — CD ROM digitális tananyag. Kis 16 oldalas füzet hordozza a két lemezt, mely bőséges információs anyagot közvetít a nagyhét liturgiájából. Az „Ordo-k” fejezet az órómai, középkori esztergomi, tridentii, XII. Pius-féle, az új-római beosztás (és a „Piros Könyv” szerint címszó-szerűen tartalmazza a szertartások rendjét. A „Celebrációk” folyamatos szövegben ad részletező szertartás-leírásokat. A „Szövegek” a nagyheti órációk, prefációk, egyes olvasmányok szövegét (így a régebben használatos szövegeket is) latinul és/vagy magyarul adja, sokszor többféle fordításban. A „Liturgikus dallamtár” szinte minden olyan éneket kottával közöl, amely a nagyhéten előfordult vagy előfordul, gregorián dallamával, magyar alkalmazásaival, katolikus és protestáns változatokkal. A „Népelemek” fejezet bőséges válogatás a magyar katolikus és protestáns énekhagyomány nagyheti anyagából, mértéktartóan hozzáigazítva azokat a mai gyakorlatához. A „Lamentációk” fejezet a három szent nap zsolozsmáját közli, ismét többféle változatban, ráadásul pedig az ősi római „dicsőséges zsolozsma” a hűsvétvasárnapi keresztelési vecsernye énekeit, szövegeit, rubrikáit. Az anyagközlést kiegészíti három segédanyag és három melléklet. Az első segédanyag („Komentárók”) az egyes szertartások, ének- vagy

szövegtételek magyarázatát adja. A második („Elmélkedések, imádságok”) a nagyhétre egyéni elmélyedésre alkalmat adó meditációkat, imaszövegeket tartalmaz. A harmadik („Praxis”) tanácsgyűjtemény az énekezőknek, szertartásmestereknek, mire ügyeljen a megvalósítás során. A három mellékletből az első: „Képtár”. Válogatott művészettörténeti képanyag a nagyhét témáiról, kiegészítve a szertartásban használatos tárgyak fényképével. A második melléklet: „Hangtár”, több mint négyórányi hangzó anyag magyar és latin énekekkel. A harmadik melléklet „Filmfelvételek”: a katolikus nagyheti szertartások legkényesebb pillanatairól (éneklésmód, énekes elhelyezkedése, a szertartás elrendezése a templomtérben, mozgások) készült 40 percnyi filmfelvétel egy budapesti plébániatemplomból. Mindezt kiegészíti egy általános index valamennyi szöveg, dallam, népelemek, zsolozsmatétel ábécés regiszterével és a szükséges utalásokkal, továbbá az anyagba beépített „linkek” nagy száma, mellyel a fejezetek közötti kapcsolatok jól követhetők. A CD-ROM bármely korszerű számítógépen használható (a hangfelvételek meghallgatásához természetesen szükség van hangkártyára és hangszóróra). A kiadvány az MTA-LFZE Egyházzenei Kutatócsoportnál jelent meg, és az egyházzenei tanszakon kapható 4000 forintos áron.

NB: a könyvadásítás időpontjai a Régi Zeneakadémián: kedd, szerda, péntek 1/2 4-től 1/2 6-ig.